

ne delam krivice, misleč, da je to pisal kot svojo misel, svoje prepričanje. Prav to pa je slabo. Ples se zdi človeku zaradi omenjenih okolnosti prijeten ali sladak, to priznavam: trdim pa, da je taka sladkost ali prijetnost grešna in je popisano ravnanje med plesom grešno, vsaj večinoma ali skoro splošno. Ne trdim, da je vsak ples grešen in nedovoljen, nikakor ne. A, naj išče v plesu kdo tega, česar išče pisateljev opis, greši, in to moram odločno grajati. Ali ne vé pisatelj, da človek zato greši, ker ga želja po kaki prijetnosti zvabi? Ali odsvetujemo zaradi tega ples, ker je nevarno stopiti si na nogo in zadeti ob kurja očesa, ker se omaže »beli atlas mičnih čevljičkov«, ali ker bi utegnila plesalca glava boleti in bi se lahko prehladil? Zato je ples nevaren, ker se utegnejo storiti zaradi njega dejanja, prepovedana po božjem in npravnem zakonu, in prav zaradi onih prepovedanih dejanj gre pisatelju ples v tako slast. Prijetnost ni najvišja postava, prijetnost ne sme človeka voditi, kakor ne v življenju, tako i ne v slovstvu. Ali ne krade tat zaradi prijetnosti, ki si jo bode privoščil z ukradenim blagom, ali ne išče pohotnež čutne prijetnosti, in oni, ki se hoče maščevati, zavistnež, pijanec itd.: ali ne iščejo in ne najdejo v slabem dejanju prijetnosti? A ta prijetnost, okušana in uživana — ta je grešna. Zakaj je grešna, zakaj je prepovedana? Vprašaj Boga, vprašaj naravo. Pisatelj pa kaj takega vabljivo opisovati in s tem priporočati ne sme. — Tudi ne moremo z npravnega stališča nikakor odobravati, da opisuje pisatelj toliko spiritizem. Za take dvomljive zadeve so znanstveni spisi, ne pa romani. Ker bode »Dom in Svet« na drugem mestu govoril o tem predmetu, opomin naj tukaj, da je vdeleževanje pri spiritističnih sejah ali »seansah« (str. 36) po katoliški cerkvi prepovedano, da je občevanje z onimi spiriti, ako drugega ne, vsaj prazna vera, torej proti prvi zapovedi božji. — In dvoboj! Ne bom rekel niti besedice o dvoboju samem. O porabi njegovi v pripovedi naj si misli vsakdo, kar hoče. Vprašam pa čitatelja, kakor tudi gospoda pisatelja: ali mu ne pravi notranji glas, da je z dvobojem potisnen naš roman v vrsto onih romanov, kateri si pomagajo s takim »senzacionalnim knalleffektom« in katerih je v drugih slovstvih ogromno število — nizke vrste. »A pesnik je pravičen,« porečeš, »to kazen je odločil Dolniku pesimistu.« Nikakor! Pesnik ga ne kaže kaznovanega, on ga povečuje kot padlega junaka.

Naposled naj opomnimo še, ker se roman dotika v par točkah katoliške cerkve, kaj moramo s tega stališča o njem reči. Najprej, da se mi ono vsporejanje ali primerjanje čitalnice s katoliškim političnim društvom zdi nekoliko čudno. Čemu spravljate v to zvezo škofa in najvišjo cerkveno oblast (str. 84)? Težko je spoznati, koliko neki marajo junaki našega romana za katoliško cerkev. Pač! iz Dolnikovih besedij po dvoboju: »odpovedal se nisem nikdar svoji veri in pripravljen sem izpolniti dolžnosti, katere mi nalaga cerkev.« — »Vsa čast,« rekel bi kdo, »njegovemu katoliškemu mišljenju in ravnanju na zadnjo uro.« Toda, to ni naravno, to je prisiljeno. Pisatelj je to storil proti zna-

čaju in proti poprej dovolj označenemu prepričanju Dolnikovega. To je neverjetno. Dolnik — Schopenhauerjanec, pesimist in verujoč v neizogibno osodo, v neizogibno silo — on da se ni odpovedal svoji veri? In on, ki se podá brez pomisleka — za malovredno žensko — v dvoboj, kateri je po naravni in božji postavi prepovedan, da se ni odpovedal veri? Ali morebiti kot pravnik, ki se je učil tudi cerkvenega prava, ne vé, da je dvoboj z ostrimi cerkvenimi kaznimi, z izobčenjem prepovedan? Naj bi bil od krogle zadet takoj umrl, ali ne bi iz cerkve izločen bil umrl? In ni se brigal za to Dolnik, ki pravi, da je udan veri. Da bi pa kar hipoma premenil svoje uverjenje, to je kaj težko, težko. Nečem prezirati dobre volje pisateljeve, a sam mi bode priznal, da to ni naravno, vse »pomirjenje z Bogom« pa za cerkev le malo častno.

Govoril sem o tem proizvodu obširneje, nego je v takem slučaju navada. Prav iz tega se lahko razvidi moje zanimanje za stvar, o kateri govorim. Da kaj zeló visoko ne morem ceniti tega romana, razvidel je čitatelj iz doslej rečenega. Kdor je mnogo čital, dobro vé, da enakega blaga ne nedostaja. Priznal sem pa rad tudi prednosti njegove. Pač se ne motim, ako pravim, da je v Devinu hotel pisatelj nekako vpodobiti samega sebe. Res, tako plemenito mišljenje je vredno priznanja. A zmot in hib ne morem hvaliti. Kako bi z veseljem pozdravil roman iz peresa gospoda pisatelja, pisan polagoma, opiljen po obliki, pisan v narodnem, v nežno-vzornem slovenskem duhu, v katerem bi se nahajalo tudi kaj versko-katoliškega srca, po pravilih umetnosti: tak umeten, iz obilne skušnje pisateljeve narodu v prosveto in v npravno povzdigo in probudo pisan roman — odvrčajoč od zlega in v nemajoč za dobro: tak roman bomo pozdravljali z veliko radostjo ter mu odpirali pot na vse strani. Amicus Plato... sed magis amica veritas.

„Popotnikov koledar za slovenske učitelje“ — 1889 — s popolnim šematizmom šolskih oblastnij, učiteljskih, ljudskih šol in učiteljskega osebja po Južno-Štirskem, Kranjskem, Primorskem in slovenskem delu Koroškega po stanju v začetku šolskega leta 1888-89. III. leto. Sestavil in založil Miha J. Nerač, nadučitelj in »Popotnikov« urednik v Mariboru. — Maribor. Tisk tiskarne sv. Cirila. — 16°. Str. 156 — z »bilježnico«. V platno lepo vezan gld. 1.20. — Ta koledar, kaj dobro sestavljen in v primerni obliki, potreben je pač in prekorišten vsakemu slovenskemu učitelju, kakor tistim, ki imajo z ljudsko šolo kaj opraviti. Koliko je natančen »šematizem«, ne morem soditi. Bilježnica ima kar gole liste, kar je še najbolje; naj naredi iz nje kdo, kar hoče, ali katalog, ali dnevnik, ali kaj drugega.

„Vrtec.“ Časopis s podobami za slovensko mladino. Urednik in založnik Iv. Tomšič, učitelj z zlatim križem na c. kr. vadnici v Ljubljani. Izhaja na celi poli. Stane na leto 2 gld. 60 kr.

Ne morem si kaj, da ne bi prijateljem naše mile dece prav toplo priporočal tega lista, ki je pisan v takem duhu, da mora vsak zaveden Slovenec, ljubeč narod svoj in posebej njegovo katoliško vero, srčno hvalo izrekati gospodu izdajatelju. Bog mu daj, da bi mogel še bolj razširiti svoj list! Upam, da bom mogel pre-